

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

(א) ע"ז כג: חולין כג. תמורה כח: ברכות מ. (ב) [לקמן נט:]. (ג) [על ט:]. (ד) [תוספתא דע"ז פ"ט]. (ה) [שבת ל. וס"ק]. (ו) [שם בתוספתא]. (ז) ע"ז כו. ע"ש [ורף יג: ובתוספתא ב"מ פ"ג, ח:]. (ח) [בבב"א: הורו, ט:]. (ט) [פסחים נ:]. (י) [לקמן טז:]. (יא) [לקמן נח:]. (יב) [לקמן עז:]. (יג) [בבב"א: ח:]. (יד) [בבב"א: ט:]. (טו) [בבב"א: טז:]. (טז) [בבב"א: טז:]. (יז) [בבב"א: טז:]. (יח) [בבב"א: טז:]. (יט) [בבב"א: טז:]. (כ) [בבב"א: טז:]. (כא) [בבב"א: טז:]. (כב) [בבב"א: טז:]. (כג) [בבב"א: טז:]. (כד) [בבב"א: טז:]. (כה) [בבב"א: טז:]. (כו) [בבב"א: טז:]. (כז) [בבב"א: טז:]. (כח) [בבב"א: טז:]. (כט) [בבב"א: טז:]. (ל) [בבב"א: טז:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כיוצא וכו' כגון (נדרף) תו"מ וי"ב ס"א רודף: (ב) תו"מ ד"ה דכתיב וכו' ולא נענש דלה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ישראל בנכחי כו' ומדכתיב יח"א ט"ז תמוה מזה וימש" (בבב"א: כמין שמה ס"ק) ת. ובבב"א: כ"ה סק"ה:

מוסף רש"י

כי השחית כל בשר. גדור המבול כתיב, דוד המבול בערוה לקבל, דכתיב (בראשית ו) ויקחו להם נשים וגו', שהיו מקקין לגבי רעיהן ולכל בהמה ומה (חולין כג:). ורד"ק בהמה דקה. ין ישראל וכן גולגן הרי כן כשנדי כוכבים (ע"ז יג:). לא מעלין אותן מן הבור. א"ס נפלו לתוכו, אלא יעשה וימות, ולא מורידין. אותן לצור להמית אותן כידים (שם) דלאו בני מחילה גיבור. בני נח אכרים (לקמן טז:). ויכול. הנדרף או הכרח, להצילו באחד מאבריו ולא הציל. אלא נפשו (לקמן טז:).

ותשחת הארץ. מדלענוש עליהו שמע מינה איפקוד עליהו: כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. גלוי עריות דכתיב (משל ל) דרך בשר בעלמה דוד המבול על העריות נענשו דכתיב (בראשית ו) ויראו בני האלהים את צנות האדם כי טובות הנה: ואידך. מאלן דדריש וילן [שם ב] אמר לך אזהרה מוילן הוהר אדם הראשון וגבי דור המבול אורחיהו מגלי להודיעך על מה נענשו: קטליהו קא מגלי. באילו מיתה ימיתם ולעולם הוהרו מוילן: **כירק דאסא.** כדאמר לקמן בפירקין (דף נט:). אדם הראשון לא הוהר לו בשר באכילה אלא עשנים ואילנות דכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב זורע ורע לכם יהיה לאכלה ולחית הארץ העשנים והאילנות תאכלו אתם וחית הארץ ולא חית הארץ לכם והוהרו על אבר מן החי מאכול תאכלו וללמדך דאפי' איין ממתיה אלא שפול ממנה אבר מאיליו לא תאכלו וצאו בני נח והמיר להם להמית ולאכול ולאו למדרש מינה ולא כירק גנה אתא דלגופיה אלטרין לפי שירק עשב הוהר לאדם הראשון תלה להו לבני נח בהמות וחיות כירק עשב: **בשר ננפשו דמו.** בעוד שהא הכשר ננפשו דהא דמו לא תאכלו בכשר: **למשאל שרלים הוא דאסא.** משום שהוהרו באבר מן החי מאכול תאכל אתא הא קרא למשרא אבר מן החי שרלים והכי דרשין לקמן בפירקין (דף נט:). אותו בשר שקרוי דמו ננפש והבשר קרוי בשר דהיינו דמו חלוק מבשרו אכרנא לכו באבר מן החי ולא שרלים שאין דמו קרוי נפש אלא הרי הוא כבשרו דאילו בשראל לא מחייבי עליה כרת כדאמר בכריתות (דף כה). דלית ביה אלא לאו דדם שרלים כבשר: **לכרסה בעלמא.** לא לפרות ולא לרבות אווס אלא כרסה כפריה ורביה: **מן העוף למינהו.** מדנפשו להביא זכר ונקבה לתיבה מכל מין ולא שדויוו לו מין אחר שמע מינה אסורין להרביע כלאים: ואידך. לאו משום איסור כלאים אלא לזנות בעלמא שכל אחד ואחד נוח לו לזנות מינו מאווס מין אחר: **על שלש מלות בן נח נהרג.** ואף על פי שנפשו בשבע אין נהרגין אלא על שלש כדפריש להו רז שעת דבשפיכות דמים כדפריש להו דמו יספקין וגלוי עריות וברכת השם כתיב גבי ישראל איש איש ודרש"י להו לרבות את הכותים להיות במיתה ישראל: **בעצודם כוכבים נמי.** כתיב גבי מולך איש איש בקדושים תהיו: **על**

דכתיב ותשחת הארץ לפני האלהים ותנא רבי ישמעאל בכל מקום שנא' השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים דבר ערוה שנא' כי השחית כל בשר את דרכו עבודת כוכבים דכתיב פן תשחיתו ועשיתם וגו' ואידך אורחיהו דקא מגלי שפיכות דמים דכתיב שופך דם האדם וגו' ואידך קטליהו הוא דקמגלי גול דכתיב כירק עשב נתתי לכם את כל וא"ר לוי כירק עשב ולא כירק גנה ואידך ההוא למישרי בשר הוא דאחא אבר מן החי דכתיב אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו ואידך ההוא למישרי שרצים הוא דאחא סירוס דכתיב שרצו בארץ ורבו בה ואידך לברכה בעלמא כלאים דכתיב מהעוף למינהו ואידך ההוא לצותא בעלמא אמר ר' יוסף אמרי בי רב על שלש מצות בן נח נהרג: **גש"ר סימן:** על גילוי עריות ועל שפיכות דמים ועל ברכת השם מחקין לה רב ששת בשלמא שפיכות דמים דכתיב שופך דם האדם וגו' אלא הנך מנא להו אי גמר משפיכות דמים אפילו כולוה נמי אי משום דאיתרבא "מאיש איש עבודת כוכבים נמי איתרבי "מאיש איש אלא אמר רב ששת אמרי בי רב על ארבע מצות בן נח נהרג ועל עבודת כוכבים בן נח נהרג והתניא "בעבודת כוכבים דברים שב"ד של ישראל ממיתין עליהן בן נח מוהר עליהן אזהרה אין מיתה לא אמר רב נחמן בר יצחק אזהרה שלהן זו היא מיתתן רב הונא ורב יהודה וכולהו תלמידי דרב אמרי "על שבע מצות בן נח נהרג גלי רחמנא בחדא והוא הדין לכולהו ועל הגול בן נח נהרג והתניא "על הגול גנב וגול וכן יפת תואר וכן כיוצא בהן כותי בכותי וכותי בישראל אסור וישראל בכותי מותר ואם איתא ניתני חייב משום דקבעי למיתני "סיפא ישראל בכותי מותר תנא רישא אסור והא כל היבא דאית ליה חיובא מיתנא קתני דקתני רישא "על שפיכות דמים כותי בכותי וכותי בישראל יחייב ישראל בכותי פטור התם היכי ליתני ליתני אסור ומותר והתניא "כותי "ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין כיוצא בו בגול מאי היא אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא לפועל בכרם פועל בכרם אימת אי בשעת גמר מלאכה התירא הוא יאי לאו בשעת גמר מלאכה גול מעליא הוא אלא אמר רב פפא לא נצרכה יאלא לפחות משוה פרוטה אי הכי כותי בישראל אסור הא "בר מחילה הוא נהי דבתר הכי מחיל ליה צערא בשעתיה מי לית ליה כותי בכותי כיוצא בהן כיון "דלאו בני מחילה נינהו גול מעליא הוא אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא נצרכה אלא "לכבוש שכר שכיר כותי וכותי בישראל אסור ישראל בכותי מותר כיוצא ביפת תואר מאי היא "כי אתא רב דימי א"ר אלעזר א"ר חנינא "בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה כיוצא בו דשפיכות דמים לא תניא אמר אב"י אי משכחת דתניא רבי יונתן בן שאול היא דתניא "רבי יונתן בן שאול אומר ירדף אחר חבריו להורגו ויכול להצילו באחד מאבריו ולא הציל נהרג

ד' מלות. עבודת כוכבים הוסיף עמהם: **בעצודם כוכבים דברים שב"ד ישראל וכו'.** הכי קאמר באיסור עבודת כוכבים אותם דברים שב"ד ישראל ממיתין עליהם כגון כל עבודת שדרכן של עבודת כוכבים ככן חצות וקיעור אפי' שלא כדרכה כדלקמן בפירקין (דף קז:). **אזהרה שלש.** כלומר כל אזהרה תנא אבר גבי בני נח זו היא מיתה שלש דלא דייק כהו תנא למיתני מיתה גבי חייבי מיתות ואזהרה בשאין בן מיתה כלגבי ישראל: **גלי רחמנא בחדא.** בשפיכות דמים: **על הגול.** כך הוא מלות בני נח גנב וגול וכן יפת תואר דהוי נמי גול שגולין את אשתו במלחמה: **וכן כיוצא בזה.** שאין ממש גול אלא דומין להם ולקמן מפרש להו: **ישראל כוכבי מוסר.** דלא תעשוק את רעך כתיב (ויקרא ט) ולא כותי ומדכתיב [א] איכא למאלן דאסר משום חילול השם בהגול כדמא (ב"ק דף קז:). **משום דקבעי למיתני סיפא ישראל כוכבי מוסר.** ואי תנא גבי כותי בכותי חייב הוה תני ישראל בכותי פטור ומשמע פטור מן המיתה אבל עובר עליו בלאו ומשום הכי תנא ברישא לשון איסור דליתני גבי ישראל מותר דס"ל כמאלן דאמר מותר ממש: **הא כל היבא דאיכא חיוב מיתא מיתא מיתא מיתא.** נלשון חיוב ומדנקט הכא לשון איסור ש"מ דווקא תננו: **היכי ליסני.** לעולם הכא לאו דווקא איסור נקט אלא משום סיפא ודקשיא לך רישא מדלא נקט נמי לשון איסור ש"מ דווקא תני להו התם לא מתי למיתנא לשון איסור משום דנבעי למימר ישראל בכותי מותר ולא מתי מתני ליה: **ה"ג הכותי.** וכן רועי בהמה דקה ישראל שמתן גולנים שמרעים מכלל פרוטה ואפי' משראל דמחיל ליה בתר הכי: **לא מעלין אותם מן הבור להצילם מן המיתה ולא מורדין אותם לצור להמיתם בידים** [אבל האידנא דין זה אינו טהר כי בטלו ד"ן: **פועל בכרם.** ואוכל מן הענבים: **בשעת גמר מלאכה.** כגון ששכרו לצור: **הסירה הוא.** ואפי' ישראל בשראל דכתיב (דברים כג) ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן בשעה שאתה נותן לכליו של בעל הבית אתה אוכל וצריכתא קתני ישראל בכותי מותר הא ישראל בשראל אסור ותו בכותי היכי אסור ליה מי איכא מידי דישאל בשראל שרי ולכותי אסור: **אי לאו בשעת גמר מלאכה גול מעליא הוא.** וגול תנא ליה רישא: **לערא בשעתא מי ליס ליה.** הלכך גול הוא אלא שאין ב"ד ישראל נוקקין להשיבו דבתר הכי מחיל ליה וצריכתא בשראל נמי אסור ומעבר לא עבר דכתיב (ויקרא ט) לא תגול (שם ה) והשיב את הגוילה אמידי דהשגון קרי גול ואידך לא אכל בכותי דלאו דר השגון הוא שכל דיו למיתה לא נפיק פחות משוה פרוטה מכלל פרוטה ואפי' משראל דמחיל ליה בתר הכי: **כותי כוכבי כיוצא בו.** בתמיהה. וגבי כותי בכותי מוילא פחות משוה פרוטה מכלל פרוטה וקרי כיוצא בו בגול ולא גול ממש: **בכובש שכר שחיר.** דגול לא הוי אלא בחוטף דבר מיד חצירו כדאמר בב"ק במרובה (דף עט:). מקרא דיוגול את החנית מיד המצרי (ש"ב ג): **כיוצא בו בגנב נראה בעיני מדלא קבעי לה מאי היא לא משכחת ליה ולא עליה קאי אלא אגול ויפת תואר: נהרג עליו.** משום גול ואף על פי שאין זו בעולת בעל דאישות אלא דזנות בעלמא כחמורו ובהמתו. כותי בשראל שפחה כנענית שייחד ישראל לעבד עברי וצא עליה כותי נהרג. ישראל בכותי מותר כותי שייחד שפחה לעבדו וצא ישראל ולקחה בשביה מותר דהא אפי' אשתו גמורה מותרת לו. ישראל בשראל אסור דהיינו שפחה חרופה שחייב עליה חסם: **כיוצא בו גבי שפיכות דמים לא תנא.** האי תנא דלעיל משום דאין לשפיכות דמים שאינו חייב גמור או מותר לגמרי כגון (ה) נדרף שניתן להנצל עצמו נפשו של רואה דאילו שופך דם בשוגג שפיכות דמים גמור הוא אלא רחמנא חס עליה: **ויכול.** הנדרף להציל עצמו באחד מאבריו של רודף כגון לקטע רגלו: **ולא הציל.** אלא הרגו נהרג

פ"ח א מ"י פ"ט מהל' מלכים הלכה יד סמך עשין קכב: **פ"ט** ב מ"י שם הלכה ט: **צ"ג** א מ"י שם הלכה ד: **צ"ד** ד מ"י פ"ב מהלכות רות הלכה יא סמך לאון קסג: **צ"ה** ה מ"י פ"י מהלכות עבדים הלכה א ופ"ד מהלכות רות הלכה יא סמך לאון קסג טור שו"ע י"ד סימן קנח סעיף א וטו"ע מו"מ סימן תכח סעיף ה: **צ"ז** ז ח מ"י פ"ט מהל' מלכים הלכה ט: **צ"ח** ח מ"י שם הלכה ח: **צ"ח** ח מ"י שם הלכה ח: **צ"ח** ח מ"י שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס: בראשית ו יא
2. וקרא אלהים את הארץ ונהג נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: בראשית ו יב
3. פן תשחיתו ועשיתם האלהים ותמלא הארץ חמס: בראשית ו יא
4. שופך דם האדם באדם: בראשית ט ז
5. כל רמש אשר הוא חי: בראשית ט ז
6. אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו: בראשית ט ז
7. ואתם פרו ורבו ושרצו בארץ ורבו בה: בראשית ט ז
8. מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך לקחתם: בראשית ט ז
9. איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני יי: ויקרא יח ו
10. ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונפשו חטאה: ויקרא כד טו